

Theft or Loss of Vehicle License Plates in the Armed Forces in Light of the Islamic Penal Code and the Penal Code of Crimes of the Iranian Armed Forces

Rahman Hedayati Chenani¹, Anahita Seyfi^{*2}, Iran Soleimani Malayosef³

1. PhD Student, Department of Criminal Law and Criminology, Ardabil Branch, Islamic Azad University, Ardabil, Iran.

2. Assistant Professor of International Law, Faculty of Social Sciences, Allameh Tabatabai University, Tehran, Iran.
(Corresponding Author)

3. Associate Professor, Department of Jurisprudence and Law, Ardabil Branch, Islamic Azad University, Ardabil, Iran.

ARTICLE INFORMATION

Type of Article:

Original Research

Pages: 301-312

Corresponding Author's Info

ORCID: 0000-0002-1180-8334

TELL: +982148390000

Email: a.seyfi@atu.ac.ir

Article history:

Received: 10 Jul 2022

Revised: 23 Aug 2022

Accepted: 12 Sep 2022

Published online: 20 Feb 2023

Keywords:

Theft, License Plates, Armed Forces.

ABSTRACT

One of the most important judicial issues in the armed forces is the timely announcement of the crimes committed by employees to the judicial authorities. Failure to report theft or missing vehicle license plates is one of the examples of the crime of concealing the truth and is generally referred to in Article 78 of the Armed Forces Penal Code. This paper uses a descriptive-analytical method to examine the criminal and security dimensions of theft or missing vehicle license plates in the armed forces in the light of Islamic Penal Code and the Penal Code of Crimes of the Iranian Armed Forces and has concluded that the article 722 of the Islamic Penal Code regarding the absence of theft or missing license plates should be considered explicitly in judicial proceedings of the defendant in the Judiciary Organization of the Armed Forces, and the application of Article 78 of the Armed Forces Criminal Code of regarding the defendant is a broad interpretation of the law; while, in criminal law, the interpretation of the law must be limited and broad interpretation is not correct.

This is an open access article under the CC BY license.

© 2023 The Authors.

How to Cite This Article: Hedayati Chenani, R; Seyfi, A & Soleimani Malayosef, I (2023). "Theft or Loss of Vehicle License Plates in the Armed Forces in Light of the Islamic Penal Code and the Penal Code of Crimes of the Iranian Armed Forces". *Journal of Comparative Criminal Jurisprudence*, 2(5): 301-312.

انجمن علمی فقه‌های تطبیقی ایران

فصلنامه فقه‌های تطبیقی

www.jccj.ir

فصلنامه فقه‌های تطبیقی

دوره دوم، شماره پنجم، اسفند ۱۴۰۱

سرقت یا مفقودی پلاک وسایل نقلیه در نیروهای مسلح در پرتو قانون مجازات اسلامی و قانون مجازات جرایم نیروهای مسلح ایران

رحمان هدایتی چنانی^۱، آناهیتا سیفی^{۲*}، ایران سلیمانی ملایوسف^۳

۱. دانشجوی دکتری حقوق جزا و جرم‌شناسی، دانشکده علوم انسانی، واحد اردبیل، دانشگاه آزاد اسلامی، اردبیل، ایران.

۲. استادیار حقوق بین الملل، گروه مطالعات زنان و خانواده، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران (نویسنده مسؤول).

۳. دانشیار، گروه فقه و حقوق، دانشکده علوم انسانی، واحد اردبیل، دانشگاه آزاد اسلامی، اردبیل، ایران.

چکیده

یکی از مباحث مهم قضایی در نیروهای مسلح، اعلام به موقع جرایم ارتكابی کارکنان به مراجع قضایی می‌باشد. عدم گزارش به‌موقع سرقت یا مفقودی پلاک وسایل نقلیه، از مصادیق جرم کتمان حقیقت بوده و به‌صورت کلی در ماده ۷۸ قانون مجازات جرایم نیروهای مسلح مصوب ۱۳۸۲ بدان اشاره گردیده است. این مقاله با بهره‌گیری از روش تحلیلی-توصیفی، ابعاد کیفری و امنیتی سرقت یا مفقودی پلاک وسایل نقلیه در نیروهای مسلح در پرتو قانون مجازات اسلامی و قانون مجازات جرایم نیروهای مسلح ایران را مورد بررسی قرار داده و به این نتیجه رسیده است که رسیدگی قضایی به پرونده متهم در سازمان قضایی نیروهای مسلح، درخصوص سرقت یا مفقودی پلاک وسایل نقلیه در نیروهای مسلح و عدم گزارش به‌موقع توسط کارکنان نیروهای مسلح، باید صراحت ماده ۷۲۲ قانون مجازات اسلامی (تعزیرات) مصوب ۱۳۷۵ درخصوص عدم اعلام سرقت یا مفقودی پلاک مدنظر قرار گیرد و اعمال ماده ۷۸ قانون مجازات جرایم نیروهای مسلح مصوب ۱۳۸۲ درخصوص متهم از باب کتمان حقیقت، تفسیر موسع از قانون است؛ درحالی‌که در حقوق کیفری، تفسیر قانون باید به نحو مضیق و محدود باشد و تفسیر موسع صحیح نیست.

اطلاعات مقاله

نوع مقاله: پژوهشی

صفحات: ۳۰۱-۳۱۲

اطلاعات نویسنده مسؤول

کد ارکید: ۸۳۳۴-۱۱۸۰-۲۰۰۲-۰۰۰۰-۰۰۰۰

تلفن: +۹۸۲۱۴۸۳۹۰۰۰۰

ایمیل: a.seifi@atu.ac.ir

سابقه مقاله:

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۴/۱۵

تاریخ ویرایش: ۱۴۰۱/۰۶/۰۱

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۶/۲۱

تاریخ انتشار: ۱۴۰۱/۱۲/۰۱

واژگان کلیدی:

سرقت، پلاک خودرو، نیروهای مسلح.

خوانندگان این مجله، اجازه توزیع، ترکیب مجدد، تغییر جزئی و کار روی حاضر به صورت غیرتجاری را دارند.

© تمامی حقوق انتشار این مقاله، متعلق به نویسنده می‌باشد.

مقدمه

وسایل نقلیه در نیروهای مسلح از اموال عمومی و بیت‌المال هستند که در اختیار نیروهای مسلح قرار دارند. در نهادها و سازمان‌های دولتی، استفاده شخصی از خودروهای دولتی ممنوع می‌باشد و نیروهای مسلح که از حساسیت امنیتی بالایی برخوردار هستند هم از این قاعده مستثنی نمی‌باشند. سرقت و مفقودی پلاک وسایل نقلیه در نیروهای مسلح از بعد امنیتی یک نوع شکست حفاظتی محسوب گردیده و می‌تواند موجب سوءاستفاده تروریست‌ها و گروه‌های معاند و ضد انقلاب گردد.

پر واضح است که درخصوص دادرسی‌های نظامی و انتظامی، سازمان قضایی نیروهای مسلح از سازمان‌های مهم قوه قضائیه جمهوری اسلامی ایران بوده و در کانون توجهات نیروهای مسلح درخصوص قانون‌گرایی و عدالت‌خواهی و تحکیم مبانی انضباط و تقویت اقتدار نیروهای مسلح قرار دارد. عدم به موقع گزارش سرقت یا مفقودی پلاک وسایل نقلیه از مصادیق جرم کتمان حقیقت بوده و ضمن آنکه برای عدم اعلام مفقودی یا سرقت پلاک نیز قانون مجازات اسلامی، کتاب پنجم (تعزیرات) مصوب ۱۳۷۵ در ماده ۷۲۲ صراحتاً به آن اشاره نموده است؛ ولی اعمال جرمه نقدی مندرج در ماده مذکور برای کارکنان نیروهای مسلح با توجه به شکست حفاظتی درخصوص مفقودی پلاک، ضمانت اجرایی قوی تلقی نمی‌گردد. به جرم کتمان حقیقت نیز در ماده ۷۸ قانون مجازات جرایم نیروهای مسلح مصوب ۱۳۸۲/۱۰/۹ اشاره گردیده است.

اگرچه مباحث آسیب‌شناسی و یا ابعاد هوشیاری مضاعف درخصوص شکست حفاظتی همیشه در نیروهای مسلح مورد تأکید بوده و قطعاً دستورالعمل‌های ایمنی و حفاظتی در همه سازمان‌های نیروهای مسلح درخصوص نگهداری اقلام نظامی و غیرنظامی و استفاده صحیح از بیت‌المال جمهوری اسلامی ایران وجود دارد، لکن مقاله کنونی ناظر بر ابعاد کیفری و حقوقی و صدور آرای قضایی درخصوص مسأله مفقودی و سرقت پلاک وسایل نقلیه در نیروهای مسلح است.

هیچ کار علمی در قالب کتاب، مقاله، یا رساله، درباره ابعاد کیفری و امنیتی سرقت یا مفقودی پلاک وسایل نقلیه در نیروهای مسلح در پرتو قانون مجازات اسلامی و قانون مجازات جرایم نیروهای مسلح ایران در دسترس نیست. از این رو، دستاوردهای مقاله پیش‌رو می‌تواند به شناسایی دقیق جرم کمک نماید. همچنین مطالعه آن در نوع و چگونگی تنظیم پرونده‌های ارجاعی توسط ضابطین نظامی به مراجع قضایی و ایضاً تبیین و تشریح موضوع و ادله جرم به قضات سازمان قضایی نیروهای مسلح مؤثر بوده و از صدور آرای متهاافت قضایی نیز در سازمان قضایی نیروهای مسلح جلوگیری می‌نماید.

پرسشی که در پژوهش حاضر به دنبال پاسخ به آن هستیم این است که درخصوص سرقت یا مفقودی پلاک وسایل نقلیه در نیروهای مسلح و عدم گزارش به موقع توسط کارکنان نیروهای مسلح، هنگام بررسی و رسیدگی قضایی به پرونده متهم در سازمان قضایی نیروهای مسلح، باید ماده ۷۸ قانون مجازات جرایم نیروهای مسلح مصوب ۱۳۸۲/۱۰/۹ مدنظر قرار گیرد یا صراحت ماده ۷۲۲ قانون مجازات اسلامی (تعزیرات) درخصوص عدم اعلام سرقت یا مفقودی پلاک؟ فرضیه‌ای که در پاسخ به این پرسش مورد ارزیابی قرار می‌گیرد این است که صراحت ماده ۷۲۲ قانون مجازات اسلامی (تعزیرات) مصوب ۱۳۷۵ درخصوص اعلام سرقت یا مفقودی پلاک باید مدنظر قرار گیرد.

۱- ضرورت حفاظت فیزیکی از وسیله نقلیه نیروهای مسلح

طبیعی است که یک فرد قادر نیست در تمام مدت شبانه‌روز به مراقبت از وسیله نقلیه در اختیار وی بپردازد. گروه‌های تروریست نیز با اطلاع از این امر، ممکن است در صدد باشند که از وسیله نقلیه یا خودروی مورد نظر، برای رسیدن به مقاصد خود استفاده نمایند. وقتی که قصد اعزام به مأموریتی با وسیله نقلیه وجود دارد، باید بررسی دقیق حفاظتی از وسیله نقلیه انجام گیرد. این بررسی باید قبل از اعزام به مأموریت و در محیطی امن و حتی‌المقدور در همان مکان نظامی، قبل از اعزام به مأموریت انجام گیرد. لاستیک‌ها از لحاظ فرسودگی، کم‌بادی یا پنچری باید معاینه شوند؛ لاستیک یدکی نیز دقیقاً

هرگونه اقدام ضد امنیتی و خرابکاری به قصد ضربه زدن، علیه موارد پنج گانه مذکور در یگان‌های نیروهای مسلح که منتج به نتیجه شود، فی‌الواقع شکست حفاظتی محسوب می‌گردد. پرواضح است که یکی از مؤلفه‌های بسیار مهم در نیروهای مسلح، حفاظت از اقلام و تجهیزات اعم نظامی یا غیرنظامی می‌باشد. مع‌الوصف هرگونه قصور و کوتاهی در آن، اعم از بی‌احتیاطی، بی‌مبالاتی و غیره، عواقب ناگوار و جبران‌ناپذیر از بعد امنیتی برای نیروهای مسلح به همراه خواهد داشت. در این راستا به غیر از سازمان‌های اطلاعاتی قدرت‌های بزرگ نظامی دنیا، نباید از سازمان‌های اطلاعاتی کشورهای همسایه ایران نیز غافل ماند.

درخصوص عواقب امنیتی مفقودی یا سرقت پلاک وسایل نقلیه در نیروهای مسلح می‌توان به موارد ذیل اشاره داشت:

- شکست حفاظتی در حوزه‌های پنج‌گانه احصاء شده شکست حفاظتی در نیروهای مسلح.

- سوء استفاده و بهره‌برداری گروهک‌های معاند ضدانقلاب و سازمان‌های اطلاعاتی بیگانه برای انجام عملیات روانی گسترده در رسانه‌های خارجی بر ضد جمهوری اسلامی ایران درخصوص نفوذ به مراکز حساس نظامی کشور.

- قدرت‌نمایی گروهک‌های معاند و ضدانقلاب و مخالف نظام جمهوری اسلامی ایران در تقابل با نیروهای مسلح.

- ایجاد فضای ملتهب در بین جامعه و یگان‌های نیروهای مسلح و احساس ناامنی درخصوص گسترش دامنه نفوذ دستگاه‌های اطلاعاتی بیگانه و ضربه‌پذیری در نیروهای مسلح درخصوص مبحث حفاظت فیزیکی.

۳- برخی از دلایل مفقودی یا سرقت پلاک وسایل نقلیه در نیروهای مسلح

برخی از دلایل مهم مفقودی یا سرقت پلاک وسایل نقلیه در نیروهای مسلح عبارتند از: پارک نمودن وسایل نقلیه در مکان‌های ناامن و توقف بی‌دلیل در مکان‌های عمومی سطح شهر؛ عدم رعایت در اجرای دستورالعمل‌های حفاظت فیزیکی و قوانین و مقررات درون‌سازمانی؛ سهل‌انگاری و بی‌تفاوتی و

مورد بررسی قرار گیرد، و متعاقباً آب و روغن و وضعیت تسمه‌های موتور نیز چک شود؛ محل پارک اتوموبیل یا گاراژ در خارج از محیط یگان نظامی با دقت انجام گیرد. پرواضح است که اگر فرد مجبور شود که در خیابان یا محوطه ناامن وسیله نقلیه خود را پارک نماید، خود را در معرض ریسک بزرگی قرار داده و قطعاً استفاده از پارکینگ‌های حفاظت شده از لحاظ امنیتی مطلوب‌تر می‌باشند. مع‌الوصف به دلیل اینکه بمب‌های اتوموبیل را می‌توان به سرعت و بدون زحمت به خودرو چسباند، معمولاً بمب‌گذاران به مکان خلوت نیاز دارند تا آن را جاسازی نمایند. بمب‌گذاری در اتوموبیل ممکن است پشت تایلر، روی تایلر، زیر اتوموبیل، در صندوق عقب یا اجزای موتور انجام گیرد (کاتز و کاسپی، ۱۳۸۷: ۱۱-۱۹).

۲- ابعاد امنیتی سرقت یا مفقودی پلاک وسایل نقلیه در نیروهای مسلح

مفقودی یا سرقت پلاک وسایل نقلیه در نیروهای مسلح یک نوع شکست حفاظتی و امنیتی بوده و باید سریعاً به سلسله مراتب سازمان‌های نیروهای مسلح و به‌ویژه فراجا، گزارش گردد. نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران مظهر اقتدار و امنیت کشور هستند. بنابراین باید با اقدامات هوشمندانه و حفاظتی، از هرگونه اقدام خرابکاری و یا فعالیت تروریستی در کشور جلوگیری نماید. همچنین در این راستا باید با افزایش ضریب اقدامات حفاظتی و هوشیاری مضاعف در تقابل با نظام سلطه، استکبار جهانی و ایادی غرب، گروه‌های معاند و ضد انقلاب، همچون دژی استوار از ضربه‌پذیری از هرگونه شکست حفاظتی مصون بمانند. پرواضح است که تروریست‌ها قبل از هرگونه اقدام، برنامه‌ریزی دقیقی نموده و این‌گونه نیست که به صورت تصادفی یا شانسی بخواهند نسبت به انجام فعالیتی اقدام نمایند.

حوزه‌های پنج گانه شکست حفاظتی در نیروهای مسلح عبارتند از: اماکن و تأسیسات؛ سلاح و مهمات و وسایل و تجهیزات متعلق به نیروهای مسلح؛ اسناد و مدارک؛ مقامات و شخصیت‌ها؛ و کارکنان فناوری اطلاعات و ارتباطات.

از آنکه مالک بوده یا نبوده پس از اطلاع مکلف است بلافاصله مراتب را به نزدیک‌ترین مرکز نیروی انتظامی اعلام نماید و متخلف از این ماده به جزای نقدی از پانصد هزار تا یک میلیون ریال محکوم خواهد شد. لازم به ذکر است جزای نقدی مندرج در این ماده به موجب مصوبه مورخه ۱۳۹۹/۱۲/۲۵ هیأت وزیران به پنج (۵/۰۰۰/۰۰۰) تا (۱۰/۰۰۰/۰۰۰) ده میلیون ریال تعدیل شده است.

۴-۲- قانون مجازات جرایم نیروهای مسلح ایران

در قانون مجازات جرایم نیروهای مسلح مصوب ۱۳۸۲/۱۰/۹ صراحتاً درخصوص مفقودی یا سرقت پلاک وسایل نقلیه مرتبط با نیروهای مسلح عنوان مجرمانه وجود ندارد؛ اما درخصوص کتمان حقیقت، مبحث کلی که بتوان عدم اعلام سرقت و مفقودی پلاک وسایل نقلیه در نیروهای مسلح را ذیل آن بررسی یا تفسیر کرد وجود دارد و آن ماده ۷۸ قانون مجازات جرایم نیروهای مسلح مصوب ۱۳۸۲/۱۰/۹ است. این ماده اشعار می‌دارد: هر نظامی که به مناسبت انجام وظیفه عمداً گزارشی برخلاف واقع به فرماندهان یا دیگر مقامات مسؤول تقدیم نماید و یا حقایق را کتمان کند و یا با سوءنیت گزارشی با تغییر ماهیت یا به‌طور ناقص ارائه دهد و یا عمداً جرایم ارتكابی کارکنان تحت امر خود را به مقامات ذی‌صلاح گزارش ندهد و یا از گزارش آن جلوگیری نماید یا گزارش‌ها و جرایم را به موقع اعلام نکند، به ترتیب زیر محکوم می‌شود:

الف. چنانچه اعمال فوق موجب شکست جبهه اسلام یا تلفات جانی گردد به مجازات محارب.

ب. در صورتی که موضوع به امور جنگی یا مسائل امنیت داخلی یا خارجی مرتبط باشد به حبس از دو تا پنج سال.

ج. در سایر موارد به استثنای مواردی که صراً تخلف انضباطی محسوب می‌شود به حبس از سه ماه تا یک سال.

تبصره اول ماده مقرر می‌دارد: چنانچه اعمال مذکور موجب خسارت مالی گردد مرتکب علاوه بر مجازات فوق به جبران خسارت وارده نیز محکوم خواهد شد.

همچنین تبصره دوم نیز بیان می‌دارد: هرگاه اعمال مورد اشاره در بندهای (ب) و (ج) این ماده در اثر بی‌مبالاتی و

بی‌توجهی به رویه‌های معمول و روش کار سازمانی؛ عدم رعایت صحیح اصول مراقبت و نگهداری وسایل و تجهیزات سازمانی؛ عدم نظارت صحیح مسؤولین آماد و پشتیبانی در یگان‌های نظامی در شمارش دوره‌ای پلاک‌های وسایل نقلیه اعم از خودروها و موتورسیکلت‌ها و غیره؛ خودروهای رده پنج آمادی یا خودروهایی که کاملاً فرسوده شده‌اند و تعمیرات اساسی آنها مقرون به صرفه نیست و در سطح یگان نظامی بدون نظارت صحیح مسؤولین یگانی نظامی رها شده‌اند؛ اعزام به مأموریت خودروها و وسایل نقلیه در نیروهای مسلح و متعاقباً تفرقه و تشتت وسائل نقلیه در سطح یگان‌های نظامی؛ رفت و آمدهای اضافی بالاخص برای خودروهای تاکتیکی و عملیاتی در نیروهای مسلح.

بدیهی است که تنظیم یک دستورالعمل مدون و دقیق و بازدید از پلاک خودروها و وسائل نقلیه نیروهای مسلح به‌صورت مستمر و طبق یک دوره زمانی، اعم از غیر مترقبه یا با اعلام‌های قبلی، از سلسله مراتب و ایضاً افزایش اقدامات تأمینی و هماهنگی‌ها و تعاملات یگان‌های نظامی با دستگاه‌های اطلاعاتی استان‌ها، می‌تواند سطح آگاهی و هوشیاری در مراقبت از پلاک خودروها و وسائل نقلیه نیروهای مسلح را به‌طور محسوسی افزایش دهد. لازم به ذکر است در این راستا نقش قانون‌گذار نیز در جرم‌انگاری صحیح و بازدارنده و متناسب با حساسیت فعالیت کارکنان نیروهای مسلح در یگان‌های نظامی، نقش بازدارنده‌ای برای جلوگیری از هرگونه غفلت و کوتاهی در مراقبت از پلاک وسایل نقلیه نیروهای مسلح همانند سایر تجهیزات مربوط به نیروهای مسلح داشته و متعاقباً باعث افزایش سطح هوشیاری کارکنان نیروهای مسلح در مبحث مراقبت و نگهداری از تجهیزات نیروهای مسلح می‌گردد.

۴-۴- جرم‌انگاری سرقت یا مفقودی پلاک وسایل نقلیه

۴-۱- در قانون مجازات اسلامی

قانون مجازات اسلامی (تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده) مصوب ۱۳۷۵ با آخرین اصلاحات ۱۳۹۹، در ماده ۷۲۲ اشعار می‌دارد چنانچه وسیله موتوری یا پلاک آن سرقت یا مفقود شود، شخصی که وسیله در اختیار و تصرف او بوده است، اعم

سهل‌انگاری باشد، در صورتی که موجب جنایت بر نفس یا اعضاء شده باشد، مرتکب به نصف حدافل، تا نصف حداکثر مجازات‌های مزبور محکوم خواهد شد و در غیر این صورت طبق آیین‌نامه انضباطی عمل می‌شود. پرداخت دیه طبق مقررات قانون دیات می‌باشد.

از نظر نویسنده، با مذاقه در این مقرر قانونی که قطع نظر از گزارش خلاف واقع به موضوع کتمان حقیقت نیز اشاره دارد، اگر بخواهیم موضوع عدم اعلام گزارش به موقع مفقودی یا سرقت پلاک وسایل نقلیه توسط کارکنان نیروهای مسلح را با استنباط اتهام کتمان حقیقت به آن تعمیم دهیم، در اینجا صراحت ماده ۷۲۲ قانون مجازات اسلامی (تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده) مصوب ۱۳۷۵ با آخرین اصلاحات ۱۳۹۹ زیر سؤال می‌رود. پرواضح است که تفسیر قانون در حقوق کیفری به نفع متهم، مضیق و محدود بوده و تفسیر موسع امکان‌پذیر نیست. لذا وقتی قانون‌گذار در یک ماده صراحتاً موضوعی را جرم‌انگاری نموده و این جرم‌انگاری تمثیلی نیست بلکه کاملاً حصری و با بیان دقیق موضوع می‌باشد، هرگونه تفسیر قانون و تمسک به سایر مقررات قانونی با استدلال نزدیک بودن موضوع نمی‌تواند وجهت قانونی داشته باشد.

تبصره ۳ ماده ۵۲۹ قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲ (درخصوص اجرای محکومیت‌های مالی) مقرر می‌دارد: هرگاه محکوم علیه ظرف ده روز از تاریخ ابلاغ احضاریه قاضی اجرای احکام کیفری برای پرداخت جزای نقدی حاضر شود، قاضی اجرای احکام می‌تواند او را از پرداخت بیست درصد (۲۰٪) جزای نقدی معاف کند. دفتر قاضی اجرای احکام کیفری مکلف است در برگه احضاریه محکوم علیه معافیت موضوع این تبصره را قید کند.

از نظر نویسنده این مقاله، اعمال جزای نقدی مندرج در ماده ۷۲۲ قانون مجازات اسلامی (تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده) مصوب ۱۳۷۵ (اعلام سرقت یا مفقودی پلاک) اگر توأم با اعمال تبصره ۳ ذیل ماده ۵۲۹ قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲ با آخرین اصلاحات (درخصوص اجرای

محکومیت‌های مالی) گردد، جزای نقدی مندرج در ماده ۷۲۲ مجدداً با اعمال تخفیف همراه بوده و به نظر می‌رسد برای نیروهای مسلح که از حساسیت کاری بالایی به لحاظ ابعاد امنیتی برخوردار هستند، نمی‌تواند ضمانت اجرایی قانونی قوی برای جلوگیری از جرم تلقی گردد. به تبع همین امر، برای جلوگیری از شکست حفاظتی نیز اقدام قضایی بازدارنده نمی‌باشد. به نظر می‌رسد در ذیل ماده ۷۲۲ قانون مجازات اسلامی (تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده) مصوب ۱۳۷۵ (اعلام سرقت یا مفقودی پلاک) جهت جلوگیری از شکست حفاظتی در نیروهای مسلح و ضمانت اجرای بازدارنده قوی‌تر، می‌بایست یک تبصره برای کارکنان نیروهای مسلح به ذیل این مقرر قانونی الحاق گردد (بیگ زاده، ۱۳۹۶: ۱۲۴).

۴-۳- ماده ۶۰۸ قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲ با آخرین اصلاحات و قانون آیین دادرسی جرایم نیروهای مسلح مصوب ۱۳۹۳

ماده ۶۰۸ قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲ و قانون آیین دادرسی جرایم نیروهای مسلح مصوب ۱۳۹۳ مشعر است بر اینکه: فرماندهان و مسؤولان نظامی مکلفند به محض اطلاع از وقوع جرم در حوزه مسؤولیت خود، مراتب را به مرجع قضایی صالح گزارش کنند. متخلف از مقررات این ماده به مجازات جرم کتمان حقیقت مقرر در قانون مجازات جرایم نیروهای مسلح محکوم می‌شود.

از نظر نویسنده، مذاقه در این مقرر قانونی حاکی از این است که این ماده به گزارش اعلام جرم فرماندهان و مسؤولان یگان‌های نیروهای مسلح اشاره دارد و اگر بخواهیم آن را با موضوع عدم اعلام مفقودی یا سرقت پلاک وسایل نقلیه در نیروهای مسلح تطبیق دهیم، این نتیجه استنباط می‌گردد که فرماندهان و مسؤولان و ضابطین نظامی یگان‌های نیروهای مسلح باید کارکنانی که اعلام به موقع سرقت یا مفقودی پلاک وسیله نقلیه سپرده شده به آنها را گزارش نداده‌اند را سریعاً به مرجع محترم قضایی معرفی نمایند و چنانچه فرماندهان و مسؤولین و ضابطین نظامی مربوطه این کار را انجام ندهند، مشمول ماده ۷۸ قانون مجازات جرایم نیروهای

این ماده یکی از این موارد تخلف را «عدم احساس مسؤولیت و بی‌تفاوتی در خدمت، عدم رعایت قوانین و مقررات آیین‌نامه‌ها، بخش‌نامه‌ها، دستورالعمل‌ها و سایر دستورات» بر شمرده است.

بند (ز) ماده ۱۱۶ آیین‌نامه انضباطی نیروهای مسلح، یکی از بندهای مهم ماده ۱۱۶ این آیین‌نامه درخصوص اعمال تنبیهات انضباطی کارکنان نیروهای مسلح اعم از پایور و وظیفه تلقی می‌گردد. به واسطه این بند از آیین‌نامه امکان اعمال تنبیهات انضباطی و بازداشت کارکنان در بازداشتگاه یا همان تحت نظرگاه یگان‌های نیروهای مسلح توسط فرماندهان و مسؤولین یگان‌های نیروهای مسلح وجود دارد. کارفرما و مسؤول هر فرد غیرنظامی در مشاغل دولتی کشور (اعم از معلم، استاد دانشگاه، کارمند بانک، و یا هر کارمند دولتی ادارات و نهادهای کشور) و یا مشاغل شرکتی و خصوصی و غیره اداره دولتی نه امکانات و اختیاراتی دارد که مانع خروج یک فرد از آن اداره شود و نه اینکه مکانی را در قانون برای آن اداره دولتی یا خصوصی پیش‌بینی گردیده است که کارکنان متخلف در آنجا بازداشت شوند. لکن در نیروهای مسلح با توجه با حساسیت کاری و لزوم حفظ و تحکیم انضباط، به غیر از مواردی که فردی از کارکنان مجموعه، خود را به یک اتهام جرم‌انگاری شده در قانون به مرجع قضایی معرفی نمایند، درخصوص تخلفاتی که جرم نبوده و در آیین‌نامه انضباطی نیروهای مسلح پیش‌بینی گردیده است، اختیاراتی به فرماندهان و مسؤولین یگان‌های نیروهای مسلح داده شده است. موارد مذکور بعضاً با نگاه به جدول تنبیهات و اختیارات درخصوص بازداشت کارکنان اعم از بازداشت در یگان (یعنی به بازداشتگاه یگان نروند و فقط در محل خدمت خود به تعداد روزهای معین حضور داشته و حق خروج از محل خدمت را نداشته باشند) و یا بازداشت در بازداشتگاه یگان که به نحوی از انحاء فرقی با حبس در زندان ندارد و از لحاظ واژه کاربردی قانونی فقط نام آن بازداشتگاه می‌باشد، مشاهده می‌گردد. در این موارد تنبیهات سنگینی پیش‌بینی شده که حتی از موردی که فردی از مجموعه نیروهای مسلح بابت اتهام خود به مرجع قضایی معرفی شود، بسیار سخت‌تر از این خواهد بود.

مسلح مصوب ۱۳۸۲/۱۰/۹ از باب موضوع مجازات کتمان حقیقت خواهند گردید.

تبصره ۳ ماده ۵۲۹ قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲ (درخصوص اجرای محکومیت‌های مالی) مقرر می‌دارد: هرگاه محکوم‌علیه ظرف ده روز از تاریخ ابلاغ احضاریه قاضی اجرای احکام کیفری برای پرداخت جزای نقدی حاضر شود، قاضی اجرای احکام می‌تواند او را از پرداخت بیست درصد (۲۰٪) جزای نقدی معاف کند. دفتر قاضی اجرای احکام کیفری مکلف است در برگه احضاریه محکوم علیه معافیت موضوع این تبصره را قید کند.

از نظر نویسنده، اعمال جزای نقدی مندرج در ماده ۷۲۲ قانون مجازات اسلامی (تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده) مصوب ۱۳۷۵ (اعلام سرقت یا مفقودی پلاک) اگر توأم با اعمال تبصره ۳ ذیل ماده ۵۲۹ قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲ با آخرین اصلاحات (درخصوص اجرای محکومیت‌های مالی) گردد، جزای نقدی مندرج در ماده ۷۲۲ مجدداً با اعمال تخفیف همراه بوده و به نظر می‌رسد برای نیروهای مسلح که از حساسیت کاری بالایی به لحاظ ابعاد امنیتی برخوردار هستند، نمی‌تواند ضمانت اجرایی قانونی قوی برای جلوگیری از جرم تلقی گردد. به تبع همین امر، برای جلوگیری از شکست حفاظتی نیز اقدام قضایی بازدارنده نمی‌باشد. به نظر می‌رسد در ذیل ماده ۷۲۲ قانون مجازات اسلامی (تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده) مصوب ۱۳۷۵ (اعلام سرقت یا مفقودی پلاک) جهت جلوگیری از شکست حفاظتی در نیروهای مسلح و ضمانت اجرای بازدارنده قوی‌تر، می‌بایست یک تبصره برای کارکنان نیروهای مسلح به ذیل این مقرر قانونی الحاق گردد (بیگ زاده، ۱۳۹۶: ۱۲۴).

۴-۴- بند (ز) ماده ۱۱۶ آیین‌نامه انضباطی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۶۹/۱۰/۲۰

ماده ۱۱۶ آیین‌نامه انضباطی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران در چندین بند موارد تخلف را تبیین نموده و درباره مرتکبین آنها، تنبیهات انضباطی را برابر جداول نوع تخلفات در پیوست این آیین‌نامه را احصاء نموده است. بند (ز)

چه بسا هرگونه اعمال تنبیه مافوق نسبت به مادون اگر کاملاً وفق مواد مصرحه قانونی باشد، برای فرد متخلف نیز کاملاً روشن و بدون ابهام خواهد بود (مهرانفر، ۱۳۹۹: ۲۳۹).

با امعان نظر به موارد معنونه و در مانحن فیه در بند (ز) از ماده ۱۱۶ آیین نامه انضباطی نیروهای مسلح، پر واضح است که فرماندهان و مسؤولین یگان های نیروهای مسلح درخصوص عدم اعلام به موقع سرقت و مفقودی پلاک وسایل نقلیه کارکنان خود، نمی توانند با تفسیر این بند از آیین نامه انضباطی که در مورد تنبیهات انضباطی بوده جهت یک اتهام جرم انگاری شده در قانون استفاده نمایند. درخصوص موارد جرم انگاری شده در قانون حتماً باید متهم به مرجع قضایی معرفی شود و بازداشت متهم در بازداشتگاه (تحت نظرگاه یگان) به تعداد روزهای مشخص وفق جدول تنبیهات آیین نامه انضباطی نیروهای مسلح و جاهت قانونی نداشته و به نظر می رسد مشمول ماده ۴۹ قانون مجازات جرایم نیروهای مسلح مصوب ۱۳۸۲/۱۰/۹ درخصوص تنبیه خارج از اختیارات قانونی مافوق نسبت به مادون است.

۴-۵- بند (م) ماده ۱۱۶ آیین نامه انضباطی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۶۹/۱۰/۲۰

بند (م) ماده ۱۱۶ آیین نامه انضباطی نیروهای مسلح، به قصور، تقصیر در حفظ و نگهداری جنگ افزار، تجهیزات، مهمات، و هرگونه اموال و اسرار و اسناد نظامی و دولتی و تسلیم مدارک و اسناد به افرادی که حق دریافت آن را ندارند اشاره دارد.

به نظر می رسد اگر فرماندهان و مسؤولین نیروهای مسلح، موضوع عدم اعلام به موقع مفقودی یا سرقت پلاک وسایل نقلیه نیروهای مسلح توسط کارکنان نیروهای مسلح را به بند (م) از ماده ۱۱۶ آیین نامه انضباطی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی تسری دهند و با تفسیر و استنباط از این بند، بخواهند کارکنان خود را به تعداد روزهای معین در جدول تنبیهات این آیین نامه بازداشت در بازداشتگاه در یگان نظامی مربوطه نمایند، اقدام آنان وجاهت قانونی ندارد و باید فرد متهم به سازمان قضایی نیروهای مسلح (اعم از دادسراها و دادگاه های

در مرجع قضایی اگر متهم بخواهد بازداشت شود، امکان قرار تأمین با گذاشتن وثیقه یا معرفی کفیل و سایر موارد برای جلوگیری از بازداشت متهم وجود دارد ولی این امر درخصوص موارد انضباطی و بازداشت کارکنان نیروهای مسلح در بازداشتگاه یگان وجود ندارد و امکان و اختیار قانونی برای صدور قرار تأمین مناسب برای فرد متخلف جهت جلوگیری از بازداشت او در بازداشتگاه یگان نظامی برای ضابطین نظامی پیش بینی نگردیده است. در بحث عدم رعایت قوانین و مقررات که یک موضوع کلی می باشد، اختیارات وسیعی به فرمانده و مسؤول مربوطه در یگان نظامی جهت اعمال تنبیه کارکنان اعطا شده است و به نحوی از انحاء تفسیر موضوع عدم رعایت قوانین و مقررات اشاره شده در بند (ز) از ماده ۱۱۶ قانون آیین نامه انضباطی نیروهای مسلح، تمامی بندهای شانزده گانه ذیل ماده ۱۱۶ (اعم از بند الف- ب- ج- د- ه- و- ز- ح- ط- ی- ک- ل- م- ن- ص- ض) را در برمی گیرد؛ لکن به نظر می رسد موارد مذکور باید دقیقاً احصاء می گردید تا از هرگونه تفسیر از این باب جلوگیری شود. البته پرواضح است که بعد اجرای دستور فرد متخلف درخصوص رفتن به بازداشتگاه یگان نظامی، چنانچه او مدعی باشد حقی قانونی از وی تضییع گردیده است، وفق ماده ۴۹ قانون مجازات جرایم نیروهای مسلح مصوب ۱۳۸۲/۱۰/۹ می تواند از فرمانده یا مسؤول و مافوق خود به دلیل تنبیه خارج از اختیارات قانونی مافوق نسبت به مادون در سازمان قضایی نیروهای مسلح (اعم از دادسراها و دادگاه های نظامی) شکایت نماید. البته در صورتی که این امر محقق شود، با توجه به اینکه فرد شاکی مجدد باید در همان یگان نظامی تحت امر فرمانده و مسؤول خود ادامه خدمت نماید، این امر باعث تنش میان آن فرد و فرمانده و مسؤول مربوطه در ادامه مسیر خدمتی می گردد. بنابراین به نظر می رسد برای جلوگیری از هرگونه تنش و حفظ و تحکیم مبانی انضباطی نیروهای مسلح، می بایست یگان خدمتی آن فرد تغییر نماید. در هر صورت در یگان های نیروهای مسلح مافوق و مادون به دفعات مکرر با یکدیگر روزانه در ارتباط کاری هستند و تعاملات آنها با یکدیگر در پرتو نظم و انضباط کاری و رعایت شئون نظامی در اجرای صحیح مأموریت های محوله بسیار حائز اهمیت می باشد.

زائد بر اختیار مصرف نماید، به حبس از شش ماه تا دو سال محکوم می‌شود.

با مداخله حقوقی در مفاد ماده ۸۵ قانون مجازات جرایم نیروهای مسلح مصوب ۱۳۸۲/۱۰/۹ (درخصوص ایراد خسارت به اموال دولتی (نظامی) درخصوص کارکنان نیروهای مسلح و با نگرش به ماده ۷۲۲ قانون مجازات اسلامی (تعزیرات و مجازات‌های بازدانه) مصوب ۱۳۷۵ (درخصوص عدم اعلام به موقع مفقودی یا سرقت پلاک وسایل نقلیه به نیروی انتظامی که نام اختصاری جدید آن اکنون فراجا است) پر واضح است که از لحاظ کیفری زمانی که ارتکاب یک فعل در قانون جرم‌انگاری شده و برای آن مجازات تعیین گردیده است (برابر با تعریف جرم در ماده ۲ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲/۰۲/۱)، تمسک جستن به ماده دیگر فاقد محمل قانونی بوده و چه‌بسا باعث صدور آرای متهاافت قضایی می‌گردد. مع‌ذالک درخصوص عدم اعلام به موقع سرقت یا مفقودی پلاک وسایل نقلیه نیروهای مسلح، به نظر می‌رسد حتی اگر ضابطین نظامی یگان‌های مسلح هنگام ارسال پرونده به مرجع قضایی، عنوان اتهام ایراد خسارت به اموال دولتی-نظامی را قید نمایند، کماکان قضات سازمان قضایی نیروهای مسلح نمی‌توانند در صدور آرای قضایی به ماده ۸۵ قانون مجازات جرایم نیروهای مسلح مصوب ۱۳۸۲/۱۰/۹ اتکا نمایند و صرفاً باید عنوان جرم‌انگاری شده در قانون وفق ماده ۷۲۲ قانون مجازات اسلامی (تعزیرات و مجازات‌های بازدانه) را مدنظر قرار دهند؛ بدان جهت که تفسیر قانون در حقوق کیفری مضیق بوده و تفسیر موسع امکان پذیر نیست. اما سؤال این است که بعد اثبات جرم متهم، آیا یگان‌های مسلح به جهت جبران ضرر و زیان وارده به نیروهای مسلح می‌توانند دادخواست ضرر و زیان به مرجع قضایی تقدیم نمایند؟

وفق ماده ۱۴ قانون آیین داری کیفری مصوب ۱۳۹۲، شاکی می‌تواند جبران تمام ضرر و زیان‌های مادی و معنوی و منافع ممکن‌الحصول ناشی از جرم را مطالبه نماید و ایضاً وفق مفاد مندرج در ماده ۱۵ قانون آیین داری کیفری مصوب ۱۳۹۲، پس از آنکه متهم تحت تعقیب قرار گرفت،

نظامی) محل ارتکاب جرم معرفی گردد. پر واضح است که هرگونه اقدام خارج از حیطه اختیارات قانونی، مشمول ماده ۴۹ قانون مجازات جرایم نیروهای مسلح مصوب ۱۳۸۲/۱۰/۹ درخصوص تنبیه خارج از اختیارات قانونی مافوق نسبت به مادون باشد. مبحث قصور در حفظ و نگهداری جنگ افزار، تجهیزات، مهمات، و هرگونه اموال و اسرار نظامی و دولتی، ناظر به موارد تخلف بوده و موارد احصاء شده تحت عنوان جرم که صراحتاً در قانون جرم‌انگاری شده باید متهم توسط ضابطین نظامی به مرجع قضایی معرفی گردد.

۴-۶- ماده ۸۵ قانون مجازات جرایم نیروهای مسلح مصوب ۱۳۸۲/۱۰/۹ مبنی بر ایراد خسارت به اموال دولتی (نظامی)

ماده ۸۵ قانون مجازات جرایم نیروهای مسلح مصوب ۱۳۸۲/۱۰/۹ بیان می‌دارد: هر نظامی که به علت اهمال یا تفریط موجب نقص یا تضییع اموال مذکور در ماده (۸۴) این قانون شود و خسارت وارده بیش از مبلغ ده میلیون ریال (۱۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال باشد، به حبس از سه ماه تا دو سال محکوم می‌شود. در صورتی که خسارت وارده کمتر از این مبلغ باشد، علاوه بر جبران خسارت وارده، با وی مطابق آیین‌نامه انضباطی رفتار می‌شود.

در ادامه ماده ۸۶ این قانون مشعر است بر اینکه تشخیص این که وسایل و لوازم مذکور در این فصل، جزء وسایل و لوازم نظامی است، به عهده کارشناسان نظامی ذی‌ربط در هر مورد می‌باشد و دادگاه در صورت لزوم نظر کارشناسان مزبور را کسب خواهد کرد.

در ماده ۸۵ قانون مجازات جرایم نیروهای مسلح مصوب ۱۳۸۲/۱۰/۹ درخصوص نقص یا تضییع اموال در ماده ۸۴ این قانون اشاره شده که هر نظامی که وسایل و اموال و وجوه متعلق به دولت یا در اختیار دولت را که بر حسب وظیفه به او سپرده شده به مصرف غیر مجاز برساند، یا مورد استفاده غیر مجاز قراردهد، یا بدون اجازه و خلاف مقررات در اختیار دیگری بگذارد، و یا آن را به مصارفی برساند که در قانون برای آن اعتباری منظور نشده است، و یا در غیر مورد معین یا

توسط افراد زیان‌دیده به طرفیت فرماندهان و مسئولین و شخصی که مفقودی پلاک (اعم از پلاک خودرو یا موتور سیکلت سپرده‌شده و تحویل آن شخص) را به سلسله مراتب و مرجع قضایی گزارش ننموده‌اند، وجود دارد؟ این سؤال از مواردی است که ماده ۷۲۲ قانون مجازات اسلامی (تعزیرات و مجازات‌های بازدانه) مصوب ۱۳۷۵ مورد چالش قرار داده و از موارد نزدیک به بند (ب) ماده ۷۸ قانون مجازات جرایم نیروهای مسلح مصوب ۱۳۸۲/۱۰/۹ درخصوص گزارش خلاف واقع و کتمان حقیقت از لحاظ کیفری می‌باشد. این ماده بیان می‌دارد در صورتی که موضوع گزارش خلاف واقع مطابق شرایط مصرح در ماده، به امور جنگی یا مسائل امنیت داخلی یا خارجی مرتبط باشد، مجازات آن محکومیت به حبس از دوماه تا پنج سال است.

پرواضح است وقتی اتهامی به اثبات می‌رسد، پس از رسیدگی کیفری به موضوع، برای جبران خسارت ضرر و زیان، امکان پیگیری حقوقی وجود دارد و اگر در ضمن شکوائیه و گزارش به مرجع قضایی، دادخواست ضرر و زیان ضمیمه پرونده قرار گیرد، در صدور آرای قضایی درخصوص جبران ضرر و زیان نیز حکم صادر خواهد شد. به نظر می‌رسد ماده ۷۲۲ قانون مجازات اسلامی (تعزیرات و مجازات‌های بازدانه) مصوب ۱۳۷۵، امکان هرگونه تفسیر موضوع کیفری را مضیق و محدود و همچنین تمسک جهت صدور آرای قضایی به بند (ب) ماده ۷۸ قانون مجازات جرایم نیروهای مسلح مصوب ۱۳۸۲/۱۰/۹ را نیز دچار چالش نموده است. بدیهی است که این مقرر قانونی نیاز به اصلاح و بازنگری دارد.

نتیجه‌گیری

درخصوص سرقت یا مفقودی پلاک وسایل نقلیه در نیروهای مسلح و عدم گزارش به موقع توسط کارکنان نیروهای مسلح، باید هنگام بررسی و رسیدگی قضایی به پرونده متهم در سازمان قضایی نیروهای مسلح، صراحت ماده ۷۲۲ قانون مجازات اسلامی (تعزیرات) مصوب ۱۳۷۵ با آخرین اصلاحات ۱۳۹۹ درخصوص عدم اعلام سرقت یا مفقودی پلاک مدنظر قرار گیرد و اعمال ماده ۷۸ قانون مجازات جرایم نیروهای مسلح مصوب ۱۳۸۲/۱۰/۹ درخصوص متهم از باب کتمان

زیان‌دیده از جرم می‌تواند تصویر یا رونوشت مصدق تمام ادله و مدارک خود را جهت پیوست به پرونده به مرجع تعقیب تسلیم کند و تا قبل از اعلام ختم دادرسی، دادخواست ضرر و زیان خود را تسلیم دادگاه کند. مطالبه ضرر و زیان و رسیدگی به آن، مستلزم رعایت تشریفات آیین دادرسی مدنی است (خالقی، ۱۳۹۵: ۴۴۴).

در پاسخ به سؤال درخصوص دادخواست ضرر و زیان پس از اثبات اتهام عدم اعلام به موقع مفقودی یا سرقت پلاک وسایل نقلیه نیروهای مسلح، باید در نظر داشت ارزش ریالی پلاک وسایل نقلیه دقیقاً چه میزان می‌باشد؟ ارزش مطالبه خسارت با توجه به ناچیز بودن ارزش ریالی خود قطعه فلزی پلاک و اینکه متهم جزای نقدی مندرج در قانون را بابت عدم اعلام به موقع مفقودی و یا سرقت پلاک وسایل نقلیه محکومیت‌های مالی به حساب دولت واریز نموده است مجدداً وجود دارد؟ همچنین باید بررسی نمود که ضرر و زیان ناشی از جرم عدم اعلام به موقع مفقودی و سرقت پلاک وسایل نقلیه تا چه میزانی از لحاظ امنیتی موجب بروز خسارت در نیروهای مسلح از بعد شکست حفاظتی یا در فضای عمومی جامعه و قدرت‌نمایی گروه‌های معاند و تروریست شده است؟ پاسخ به این سؤال به نظر می‌رسد از لحاظ قضایی با توجه به صراحت قانونی ماده ۷۲۲ قانون مجازات اسلامی (تعزیرات و مجازات‌های بازدانه) مصوب ۱۳۷۵ با آخرین اصلاحات ۱۳۹۹ محل اختلاف نظر باشد. برای مثال ممکن است گروه‌های های معاند و تروریست با استفاده از پلاک سرقتی وسایل نیروهای مسلح و نصب آن در یک خودروی بمب‌گذاری‌شده انتحاری، باعث وقوع یک جنایت هولناک و تلفات انسانی در کشور گردند، و بعد از جستجوی دستگاه‌های اطلاعاتی و امنیتی از قطعه‌های پلاک خودروی انتحاری مشخص شود، پلاک نصب شده بر آن مربوط به یک یگان نظامی از نیروهای مسلح است که تا لحظه وقوع انفجار تروریستی هنوز، مفقودی و سرقت پلاک وسایل نقلیه یگان نظامی خود را به فراجا و سازمان قضایی نیروهای مسلح (اعم از دادسراها و دادگاه‌های نظامی) اعلام ننموده است. در این فرض، آیا با در نظر داشتن قاعده تسبیب و قاعده فقهی لاضرر، امکان پیگیری حقوقی جبران خسارت

حقیقت تفسیر موسع از قانون است؛ درحالی که در حقوق کیفری، تفسیر قانون باید به نحو مضیق و محدود باشد و تفسیر موسع صحیح نیست.

ضابطان نظامی در سازمان‌های نیروهای مسلح کشور ایران درخصوص عدم اعلام به موقع سرقت یا مفقودی پلاک وسایل نقلیه در نیروهای مسلح توسط کارکنان نظامی و ارسال پرونده متهمین نظامی به سازمان قضایی نیروهای مسلح محل ارتکاب جرم، باید اتهام عدم گزارش به موقع و کتمان حقیقت و در داخل پرائتز صراحت ذکر عدم اعلام سرقت یا مفقودی پلاک را در ارسال پرونده به مرجع محترم قضایی مدنظر قراردهند. به‌طور مثال: اتهام عدم گزارش به موقع و کتمان حقیقت (عدم اعلام به موقع سرقت یا مفقودی پلاک خودرو یا موتورسیکلت به شمار پلاک..... متعلق به یگان.....).

عدم اعلام و گزارش مفقودی و سرقت پلاک وسایل نقلیه در ماده ۷۲۲ قانون مجازات اسلامی (تعزیرات) مصوب ۱۳۷۵ با اصلاحات ۱۳۹۹ صراحتاً و در ماده ۷۸ قانون مجازات جرایم نیروهای مسلح مصوب ۱۳۸۲/۱۰/۹ در مبحث کتمان حقیقت و گزارش خلاف واقع به صورت مبهم و کلی که شامل هر کتمان حقیقتی می‌شود، مورد اشاره قرار گرفته است. در حقوق کیفری، تفسیر قانون باید به نحو مضیق و محدود باشد و تفسیر موسع صحیح نیست. بنابراین نمی‌توان به ماده ۷۸ قانون مجازات جرایم نیروهای مسلح مصوب ۱۳۸۲ که کلی و مبهم است تمسک جست و جریمه نقدی اشاره شده در ماده ۷۲۲ قانون مجازات اسلامی (تعزیرات) نیز نمی‌تواند درخصوص اعمال این ماده در نیروهای مسلح که حساسیت امنیتی بالایی دارد، ضمانت اجرایی قوی تلقی شود. ماده ۷۸ قانون مجازات جرایم نیروهای مسلح مصوب ۱۳۸۲، قطع نظر از گزارش خلاف واقع به موضوع کتمان حقیقت نیز اشاره دارد. اگر بخواهیم موضوع عدم اعلام گزارش به موقع مفقودی یا سرقت پلاک وسایل نقلیه توسط کارکنان نیروهای مسلح را با ذیل عنوان این ماده، یعنی کتمان حقیقت، جرم‌انگاری نماییم، صراحت ماده ۷۲۲ قانون مجازات اسلامی (تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده) مصوب ۱۳۷۵ با چالش مواجه می‌گردد.

همانطور که پیش‌تر رفت، تفسیر قانون در حقوق کیفری مضیق و محدود بوده و تفسیر موسع امکان‌پذیر نیست. لذا وقتی قانون‌گذار در یک ماده صراحتاً موضوعی را جرم‌انگاری نموده و این جرم‌انگاری تمثیلی نبوده بلکه کاملاً حصری و با بیان دقیق موضوع است، هرگونه تفسیر قانون و تمسک به سایر مقررات قانونی با استدلال نزدیک بودن موضوع نمی‌تواند وجهت قانونی داشته باشد. ماده ۷۲۲ قانون مجازات اسلامی (تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده) مصوب ۱۳۷۵، امکان هرگونه تفسیر موضوع کیفری را مضیق و محدود و همچنین تمسک جهت صدور آرای قضایی به بند (ب) ماده ۷۸ قانون مجازات جرایم نیروهای مسلح مصوب ۱۳۸۲/۱۰/۹ را نیز دچار چالش نموده است. بدیهی است که این مقرر قانونی نیاز به اصلاح و بازنگری دارد. سرقت و مفقودی پلاک وسایل نقلیه در نیروهای مسلح از لحاظ امنیتی، شکست حفاظتی محسوب می‌گردد.

در راستای نتایج پژوهش حاضر، این پیشنهادات ارائه می‌گردد: روند دادرسی در مرجع قضایی باید به گونه‌ای باشد که امنیت و آرامش در جامعه حکم فرما شود. اعمال جزای نقدی مندرج در ماده ۷۲۲ قانون مجازات اسلامی (اعلام سرقت یا مفقودی پلاک) حتی با در نظر داشتن مصوبه تعدیل جزای نقدی مورخه ۱۳۹۹/۱۲/۲۵ هیأت وزیران به پنج تا ده میلیون ریال، ممکن است توأم با اعمال تبصره ۳ ذیل ماده ۵۲۹ قانون آیین دادرسی کیفری (درخصوص اجرای محکومیت‌های مالی) گردد؛ در این حالت، جزای نقدی مندرج در ماده ۷۲۲ مجدداً با اعمال تخفیف همراه بوده برای نیروهای مسلح که از حساسیت کاری بالایی به لحاظ ابعاد امنیتی برخوردار هستند، نمی‌تواند ضمانت اجرایی قانونی قوی برای جلوگیری از جرم تلقی گردد؛ به تبع همین امر، برای جلوگیری از شکست حفاظتی نیز اقدام قضایی بازدارنده نمی‌باشد. من حیث المجموع پیشنهاد می‌گردد: در ذیل ماده ۷۲۲ قانون مجازات اسلامی (اعلام سرقت یا مفقودی پلاک) جهت جلوگیری از شکست حفاظتی در نیروهای مسلح و ایجاد ضمانت اجرای قوی‌تر، یک تبصره برای کارکنان نیروهای مسلح الحاق گردد. و یا اینکه عنوان عدم گزارش مفقودی یا سرقت پلاک خودروها و وسایل نقلیه نیروهای مسلح صراحتاً در ماده ۷۸ قانون

- کاتز، دیوید و کاسپی، ایلان (۱۳۸۷). راهنمای حفاظت شخصی برای مدیران. ترجمه معاونت پژوهشی، چاپ چهارم، تهران: انتشارات دانشکده امام باقر (ع).

- معاونت حقوقی ریاست جمهوری (۱۴۰۰). مجموعه تنقیحی آیین‌نامه انضباطی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران و قوانین و مقررات مرتبط. تهران: معاونت تدوین و تنقیح و انتشار قوانین و مقررات.

- منصور، جهانگیر (۱۳۹۶). مجموعه قوانین و مقررات مربوط به مجازات جرایم نیروهای مسلح و دادرسی نیروهای مسلح. تهران: انتشارات دیدار.

- منصور، جهانگیر (۱۴۰۰). قوانین آیین دادرسی کیفری. تهران: انتشارات دیدآور.

- مهرانفر، ابراهیم و قلی پور شهرکی، علی رضا (۱۳۹۹). کتاب شرح جامع و کاربردی قانون مجازات جرایم نیروهای مسلح مصوب ۱۳۸۲/۱۰/۹ بر اساس دکترین و رویه‌های کیفری ایران. چاپ اول، تهران: انتشارات جنگل.

- یزدانیان، محمد رضا (۱۳۹۰). قانون مجازات جرایم نیروهای مسلح در نظم حقوقی کنونی. چاپ اول، تهران: انتشارات میزان.

مجازات جرایم نیروهای مسلح برای اعمال اتهام کتمان حقیقت تبیین گردد. پیشنهاد می‌گردد در این مقرر قانونی نیز جهت جلوگیری از کلی‌گویی و تفسیر موسع کیفری، موارد کتمان حقیقت صراحتاً احصاء گردد.

ملاحظات اخلاقی: موارد مربوط به اخلاق در پژوهش و نیز امانت‌داری در استناد به متون و ارجاعات مقاله تماماً رعایت گردید.

تعارض منافع: تدوین این مقاله، فاقد هرگونه تعارض منافی بوده است.

سهم نویسندگان: نگارش مقاله به‌صورت مشترک توسط نویسندگان انجام گرفته است.

تشکر و قدردانی: از تمام کسانی که ما را در تهیه این مقاله یاری رسانده‌اند، سپاسگزاریم.

تأمین اعتبار پژوهش: این پژوهش بدون تأمین اعتبار مالی سامان یافته است.

منابع و مأخذ

- آیین دادرسی کیفری با آخرین اصلاحات و الحاقات مصوب ۱۳۹۴/۰۳/۲۴.

- آیین‌نامه انضباطی نیروهای مسلح مصوب ۱۳۶۹.

- بیگ زاده، صفر (۱۳۹۶). مجموعه قوانین. چاپ سی و چهارم، تهران: انتشارات کلک صبا.

- خالقی، علی (۱۳۹۵). نکته‌ها در آیین دادرسی کیفری. چاپ هفتم، تهران: انتشارات شهردانش.

- قانون آیین دادرسی نیروهای مسلح و دادرسی الکترونیکی مصوب ۱۳۹۳.

- قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲/۰۲/۰۱ با اصلاحات ۱۳۹۹.

- قانون مجازات جرایم نیروهای مسلح مصوب ۱۳۸۲/۱۰/۹.